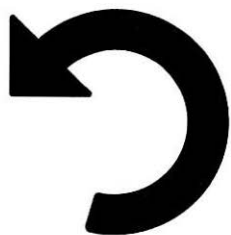

Fordi fellesskap fungerer

**Fakta og argumenter i
kampen mot forskjells-Norge**

Fordi felleskap fungerer

**Fakta og argumenter i
kampen mot forskjells-Norge**

Fordi fellesskap fungerer
Forlaget Rodt, Larvik 2017
Postboks 1203, 3254 Larvik
www.marxisme.no
Trykk: X-idé as
Redaktør: Brage Aronsen
Layout: Ole Mjelstad
ISBN: 978-82-8349-008-4

INNHOLD

Hva er forskjells-Norge	s. 6
Kamp mot arbeidsløst, ikke de arbeidsløse	s. 13
Profittfri velferd	s. 17
En rettferdig skattepolitikk	s. 23
Hvorfor ut av EØS?	s. 26

Hva er Forskjells-Norge?

Forskjells-Norge er vår største utfordring som samfunn. Men hva betyr det egentlig? Og hvordan bør vi snakke med folk om det?

I lang tid har et stort flertall på 2 av 3 nordmenn ment at det er en hovedoppgave for politikerne å minske de økonomiske forskjellene.¹ Likevel vokser kløfta mellom de rikeste og resten av oss, uavhengig av hvem som sitter i regjering. Heller ikke den rødgrønne regjeringa 2005-2013 greide å sette på bremsen. I deres regjeringsperiode fikk Norge 100 nye milliardærer, samtidig som antallet fattige barn økte med 10 prosent.

FAKTA OM FORSKJELLS-NORGE

- Siden 2006 har den økonomiske ulikheten i Norge økt med 14 prosent, viser tall fra Det tekniske beregningsutvalget (TBU).²
- Etter 1990 har Norges rikeste økt sin andel av inntektene i rekordfart, faktisk raskere enn i USA og Storbritannia.³
- I perioden 2001-2011 ble antall milliardærer blitt firedoblet.⁴

HVA SKAPER ØKTE FORSKJELLER?

Det er mange årsaker til at de økonomiske forskjellene vokser, men noen av dem er lettere å få øye på og lettere å gjøre noe med enn andre. Her er fem viktige årsaker til at forskjellene øker.

1) Ulikhet går i arv

I dagens samfunn er økonomiske forskjeller i stor grad arvelig. Norge har i store deler av etterkrigstida vært et samfunn med høy grad av sosial mobilitet, men økende forskjeller er i ferd med å snu denne tendensen.

26 prosent av barn som vokser opp i familier som mottar sosialhjelp vil selv motta sosialhjelp i voksen alder. Barn fra lavinntektsfamilier har også høyere risiko for dårligere helse og er spesielt utsatt for rus, psykiske lidelser og psykososiale vansker. Disse barna har folgelig høy risiko for selv å falle utenfor arbeidslivet. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets egne tall viser at andelen barn som vokser opp i vedvarende fattigdom er mer enn doblet siden 2000, og nærmer seg faretruende 10 prosent. Barnefattigdom rammer over 90.000 barn.⁵

Samtidig går også rikdom i arv. 77 av Norges 100 rikeste har arvet sin formue.⁶ Denne formen for reproduksjon av forskjeller ble forsterket da de mørkeblå fjernet arveavgiften. Men heller ikke Arbeiderpartiet ønsker å gjeninnføre den. Både Høyre og Ap snakker om at det skal lønne seg å jobbe, men sørger for at det fortsatt er mye mer lønnsomt å arve. Det er med på å øke forskjellene.

2) De rikeste bidrar for lite til fellesskapet

Skatt og avgifter finansierer de tiltakene vi trenger for å redusere forskjellene: universelle velferdsordninger som skole, barnehage, helsetjenester og trygd. Alle norske partier er enige i at skattesystemet skal virke utjevne, men i praksis ser vi at det ikke fungerer.

Folk flest betaler 33 prosent av inntekten sin i skatt. Rødt mener at de som har store formuer – de superrike – må bidra mer. Med dagens regjering går utviklinga i motsatt retning. De mørkeblå har kuttet formueskatten, fjerna arveavgiften, redusert selskapsskatten og økt diverse skattesubsidier til de rikeste. Til sammen har de fjernet 21 milliarder fra felleskassa. Rødt ønsker å reversere disse kuttene og øke skattetrykket mot de rikeste gjennom blant annet økt skattlegging av aksjeutbytte og verdifulle eiendommer.

3) Lederløningene har løpt løpsk

Topplederløningene i Staten øker hvert år, samtidig som norske lønnsforskjeller blir større. Det er helt meningsløst at en direktør i et helseforetak tjener femten ganger mer enn en sykepleier på et sykehus. Det odelegger limet i den norske modellen. Derfor ønsker Rødt å sette et tak på lederløningene i statlige og kommunale selskaper knyttet til gjennomsnittsløningene på de respektive områdene.

Enkelte sier at topplerne fortjener så høy lønn fordi de jobber så hardt. Det fins ingen toppler som på 23 dager jobber like mye som det en industriarbeider gjør på et

helt år. Så mange timer har ikke døgnet. De som trenger millioner i lønn for å jobbe i et statseid selskap har et motivasjonsproblem.

4) Det organiserte arbeidslivet raseres

Før betydde det å ha en vanlig jobb at man visste hvor mye man skulle jobbe neste uke, hva månedslønna ble og hvilke dager man hadde fri. En sterk fagbevegelse og økonomisk vekst sikret oss et arbeidsliv preget av kjerneverdier som fast ansettelse, hele stillinger, sterke rettigheter for ansatte og kollektive avtaler. I dag er denne arbeidslivsmodellen under hardt angrep.

Fram til år 2000 var privat arbeidsformidling forbudt etter Sysselsettingsloven. Arbeidsformidling skulle være et felles ansvar og en offentlig oppgave. I dag har bemanningsbransjen sørget for en eksplosiv vekst i ansettelsesformer som gjør arbeidsfolk langvarig midlertidig ansatt uten stillingsvern. Mange får heller ikke lønn mellom oppdragene. Byråene tjener godt på å «formidle» arbeid, og når det ikke er oppdrag å få har byrået ingen kostnader. Arbeideren blir da overlatt til seg selv eller henvist til NAV.

Da Høyre og FrP i 2015 endret arbeidsmiljøloven, forsterket de problemet ytterligere ved å fjerne hovedregelen om at midlertidige ansettelser ikke skal skje i bedriftenes ordinære virksomhet. Dette åpnet for enda mer bruk av midlertidige ansettelser. Det har ført til at langt flere arbeidstakere må stå med lua i handa og håpe på mer jobb.

5) Fraværet av boligpolitikk

Lenge førte den norske staten en aktiv boligpolitikk. Norske boligbyggelag, OBOS og Husbanken var virkemidler for å skaffe nok boliger av rimelig standard. Men på 1980-tallet sørget regjeringene Brundtland (Ap) og Willoch (H) for en fullstendig deregulering av boligmarkedet. Siden da har markeds-kreftene fått fritt spillerom. Resultatet er en ukontrollert prisgalopp. Ifølge Statistisk sentralbyrå har boligprisene i Norge steget med 270 prosent fra 1992 til 2011.⁷

Samtidig som lavlønte og midlertidig ansatte har fått større problemer med å skaffe seg et sted å bo, er også boligmarkedet i seg selv en arena som driver opp forskjellene. 1 av 3 leiligheter i Oslo kjøpes nå opp av personer som ikke skal bo der selv. Boligmangelen og prisgaloppen har gjort boliger til et svært lukrativt spekulasjonsobjekt. Dette forsterkes gjennom skattesystemet. I dagens Norge er det bare de med mye penger eller foreldre med mye penger som har mulighet til å komme seg inn på boligmarkedet.

FORSKJELLS-NORGE ER SKADELIG - FOR ALLE

Årtier med internasjonal forskning viser klare sammenhenger mellom økonomisk ulikhet og sosiale problemer. Forskningen viser at samfunn med stor økonomisk ulikhet sliter med høyere spedbarnsdødelighet, lavere levealder, lavere sosial mobilitet og mer kriminalitet. Jo likere

innbyggerne i et land står økonomisk, desto bedre har alle det.

Professor emeritus i sosial epidemiologi, Richard Wilkinson, og professor i epidemiologi, Kate Pickett, har studert sammenhengen mellom en rekke velferdsindikatorer og graden av ulikhet i 23 av verdens rikeste land og USAs 50 delstater. I boka *Ulikhetens pris* (Res Publica, 2011) viser de til en målbar sammenheng mellom graden av inntektsforskjeller innad i et land og forekomsten av vold, fedme, angst og depresjoner, tenåringsfødsler, levealder og kriminalitet. Et av de oppsiktsvekkende funnene er at ikke bare fattige, men også rike mennesker sliter mer i land med stor ulikhet.

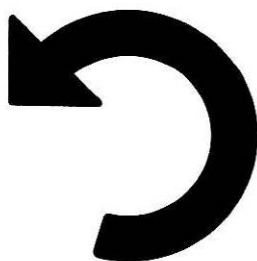
FORSKJELLS-NORGE ER URETTFERDIG

Rodt er ikke mot store forskjeller fordi vi er misunnelige på de rikeste. Vi er mot fordi det er urettferdig. Fordi det gjør at samfunnet blir et dårligere sted for oss alle. Det svekker folkestyret, tilliten mellom mennesker og mulighetene til hver enkelt.

Vi er avhengig av at alle bidrar for at samfunnet vårt skal gå rundt. Da kan vi ikke ha det sånn at det lønner seg mer å arve enn det gjør å jobbe. Høyre snakker om at det skal lønne seg å jobbe, men det stemmer jo ikke. Det som virkelig lønner seg er å arve. Undersøkelser viser at 7 av 10 superrike i Norge ikke har jobba for formuen – de har arva den. Hadde hardt arbeid virkelig lønt seg, ville landets

havnearbeidere og hjelpepleiere vært millionærer.

Hvis neste generasjon får det mer usikkert enn den forrige, skyldes det ene og alene politisk svikt. At avstanden mellom folket og den politiske eliten blir så stor at demokratiet forsvinner. At private særinteresser får vinne fram, på bekostning av flertallet og fellesskapet. Folk ønsker jo mindre forskjeller, og hvis politikerne ikke klarer å levere må de byttes ut. Det er mulig å skape et vendepunkt mot Forskjells-Norge.

Kamp mot arbeidsløshet, ikke de arbeidsløse

Den mørkeblå regjeringa har gjort nesten alt feil i møtet med den økende arbeidsløsheten. I stedet for å skape nye jobber har regjeringas svar vært skatteletter til de rikeste, økt bruk av midlertidige ansettelses og sterkere press på å få uføre ut i arbeidslivet.

Det er ingenting som forsterker forskjells-Norge mer enn økt arbeidsledighet. Fast jobb er en forutsetning for en trygg og forutsigbar hverdag. Men i møte med en økende arbeidsløshet har den mørkeblå regjeringa vært forbausende passiv. Og de få tiltakene de har iverksatt, har i liten grad fungert.

ARBEIDSLØSHET I NORGE

- Ifølge Statistisk Sentralbyrå var 133.000 personer – 4,8 % av arbeidsstyrken – arbeidsløse i Norge ved utgangen av 2016.
- Antall registrerte ledige med universitets- og høyskoleutdanning økte med 8 % eller 1 187 personer, fra november 2015 til november 2016.⁸
- Hvis ledigheten reduseres med 1000 personer, sparer det offentlige 227 millioner kroner i dagpenger, og øker skatteinntekter med 95 millioner kroner, ifølge tall fra Finansdepartementet.⁹

REGJERINGAS TILTAK VIRKER IKKE

I tråd med ønskene til NHO har de mørkeblå kuttet 21,3 milliarder kroner i statens skatteinntekter. Dette kaller de for «vekstfremmende skattelettelser». Men tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at kuttene i skattene til de rikeste er lite effektivt og bidrar lite til å skape nye arbeidsplasser og vekst. En undersøkelse gjennomført av Statistisk Sentralbyrå i mai 2015 på oppdrag av Arbeiderpartiet viser at offentlige investeringer er 15 ganger mer effektivt enn å dele pengene ut i skattelettelse. Undersøkelsen viser at dersom pengene brukes på offentlig kjøp av varer og tjenester, så er det 70 ganger mer effektivt enn skattelettelse.¹⁰

FEILSLÅTT ARBEIDSLINJE

Tall fra Nav viser at opp mot 30.000 mennesker risikerer å miste retten til å motta dagpenger i løpet av 2017 hvis de ikke klarer å skaffe seg jobb. En del av dem vil få seg jobb innen fristen. Men veldig mange ikke vil klare det. Dette har ikke regjeringa noen plan for.

Høyresida ser ut til å mene at hvis du er arbeidsledig lenger enn to år, er det din egen skyld. Da har du blitt for lat, og må piskes tilbake i jobb. Men så enkelt er det jo ikke. Det er langt flere arbeidsløse enn det er ledige stillinger i det norske arbeidsmarkedet. Å tro at mer pisk vil få alle i jobb er virkelighetsfjernt. Et tiltak som derimot ville lettet tilværelsen for langtidsledige er å utvide retten til dagpenger fra to til tre år, slik det var inntil 2003.

GRØNN KRISEPAKKE MOT LEDIGHET

Oljeprisfallet i 2014 har de siste årene ført til tap av mange jobber i norsk oljeindustri. I løpet av sommeren 2015 mistet 702 personer som arbeidet i olja jobbene sine. Dette viser at utfasingen av norsk oljeproduksjon må følges opp med en planlagt satsing på grønn omstilling.

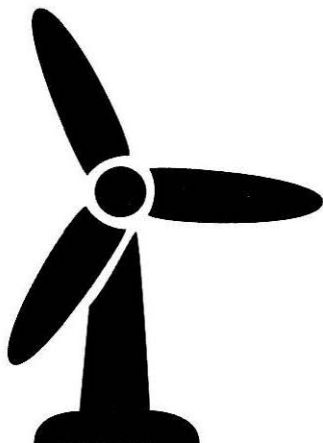
Rødt har utarbeidet en grønn krisepakke mot arbeidsledighet, men den mørkeblå regjeringa står i veien for disse tiltakene. Planen om å bygge utenlandskabler for å sende mer kraft til Europa odelegger for eksempel muligheten til å bruke krafta til å etablere grønne kraftkrevende industriarbeidsplasser som kan gi jobb til flere av de samme yrkesgruppene som nå rammes av arbeidsløshet.

Rødts forslag til en grønn krisepakke inneholder følgende fem grep:

1. Storstilt oppgradering av eksisterende vannkraftverk, som vil skape behov for arbeidskraft og gi mer ren energi. Det er anslått at oppgradering av vannkraftverk vil gi tilgang på 15 twh. ny fornybar kraft, ifølge beregninger fra Norges vassdrags- og energidirektorat.
2. Et nytt industrikraftregime med krav til lokal og energieffektiv produksjon, i bytte mot stabil og rimelig kraftforsyning til den kraftforedlende industrien.
3. Ingen nye kraftkabler til utlandet.
4. Økte tilskudd til Enova, det statlige foretaket som arbeider for Norges omstilling til lavutslippssamfunnet.

øremerket energieffektivisering og klimateknologi-
fondet.

5. Statlig finansierte pilotprosjekter innen havvind på norsk sokkel.

Profittfri velferd

Skattepenger som er satt av til velferd skaper milliardformuer hos noen få private eiere. Ofte ender pengene i skatteparadis. Samtidig ønsker et flertall i befolkninga å begrense private selskapers mulighet til å hente ut profitt fra velferdstjenestene.

FAKTA OM VELFERDSPROFITØRER

- Velferdsprofitorer er privateide selskap som tjener penger på velferdstjenester som tradisjonelt har vært drevet av det offentlige, alt fra sykehjem, asylmottak og barnehager til renovasjon, renhold og vaktmestertjenester.
- Eierne tar sjelden ut vanlig utbytte, men benytter kompliserte selskapsstrukturer, skyhøye styrehonorarer, internfakturering og handel med tilknyttede selskaper for å hente ut penger av bedriftene. Ofte gjemmes pengene bort i skatteparadis i utlandet.
- I en meningsmåling utført av Ipsos i februar 2016 på oppdrag fra Manifest Tankesmie svarte 88 % av de spurte at de ønsker å begrense eller forby helt selskapenes mulighet til å hente ut profitt fra velferden.

Et viktig skille når vi snakker om private velferdsaktører går mellom de private *ideelle* og de private *kommersielle*. Rødt er ikke mot at private aktører som Kirkens Bymisjon skal få drive rusomsorg eller at Norsk Folkehjelp skal få drive asylmottak. Vi er mot at de aktørene som har profitt som mål skal få tjene seg rike på skattebetalernes regning. Vi tror fellesskapet er best tjent med at pengene vi betaler i skatt går til best mulig velferd og ikke til privat profitt.

HVEM ER VELFERDSPROFITØRENE?

De norske velferdsprofitørene har opplevd en eventyrlig vekst de siste årene. Stadig flere områder av den norske velferdsstaten har blitt åpnet opp for private. Smarte forretningsmenn har kunnet tjene milliarder på kort tid.

Denne utviklingen truer de effektive fellesskapsløsningene. Når store deler av skattepengene som er bevilget til velferd ender i lommene på private eiere, svekkes tilliten til skattesystemet og til velferdsstaten. Dessuten tappes offentlig sektor for kompetanse, slik at vi er prisgitt det private markedet når vi skal løse fellesskapets viktigste oppgaver. I tillegg er velferdsprofitørene med på å øke forskjellene ved at de ansatte i de private virksomhetene lønnsmessig blir hengende langt bak kolleger i offentlige virksomheter.

Dette er noen av de viktigste velferdsprofitørene i Norge:

- Aleris er et aksjeselskap med avdelinger i Norge, Sverige og Danmark, som driver innen helse- og omsorgstjenester. De har virksomhet i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Strømmen, Tromsø, Drammen, Tonsberg, Kristiansand og Bodø. Eies av den svenske Wallenberg-familiens investeringsselskap Investor AB.
- Aksjeselskapet Espira har spesialisert seg på drift av private barnehager og driver i dag 93 barnehager i Norge. Eies av det svenske oppkjøpsfondet EQT, som er registrert i skatteparadiset Guernsey.
- Attendo er ett av Nordens ledende omsorgsforetak og driver hjemmetjeneste og sykehjem i Norge. Attendo Norge eies av svenske Attendo AB som igjen eies av oppkjøpsfondet IK Investment Partners.
- Selskapet Norlandia startet i utgangspunktet som en hotellkjede, men utvidet virksomheten til å også omfatte private barnehager og sykehjem. Norlandia driver over 100 barnehager med totalt over 9.000 barn, og har ekspandert til blant annet Nederland og Finland. I tillegg er konsernet involvert i eldreomsorg og pasienthoteller. De driver også et stort bemanningsbyrå. Eies av brødrene Kristian og Roger Adolfsen.
- Hero Norge AS driver private asylmottak på oppdrag for Utlendingsdirektoratet. Under flyktningekrisa i 2015 hadde selskapet et resultat før skatt på 60,5 millioner kroner, mer enn dobbelt så mye som i 2014. Eies av brødrene Kristian og Roger Adolfsen.

- Aberia Healthcare er et selskap som driver innen barnevern og rusomsorg. Eies av brodrene Kristian og Roger Adolfsen.

Felles for alle disse selskapene er at de tjener pengene på å drive velferdstjenester som er finansiert av norske skattepenger. Det betyr at de ofte er i en situasjon der de konkurrerer med offentlige virksomheter i en anbudsprosess. For å vinne en slik anbudskonkurranse må de private kunne drive billigere enn det offentlige selv. Det loses som regel ved å kutte i de ansattes lønn, pensjon eller arbeidsvilkår.

I boka *Velferdsprofitorene* (Manifest, 2011) viser forfatter Linn Herning hvordan velferdsprofitorene er mektige motstandere med en egen evne til å manipulere den offentlige debatten. De går heller ikke av veien for å true med søksmål når de risikerer å miste muligheten til å drive velferdstjenester for det offentlige. De forsøker ofte å skape en forestilling om at venstresidas politikk er ulovlig eller umulig å gjennomføre. Det er selvfølgelig ikke sant.

BARNEHAGESAKEN I OSLO SOM EKSEMPEL

Før valget i 2015 lovte Rødt Oslo å jobbe ekstra hardt for én sak - nemlig å stanse velferdsprofitorene i hovedstadens barnehager. Da Rødt signerte en samarbeidsavtale med byrådspartiene Ap, SV og MdG var et av punktene som følger:

Disse partiene er enige om å utvikle og styrke kvaliteten i barnehagene. Forbudet mot å bygge kommunale barnehager skal oppheves. Partiene er enige om at kommunen og ideelle virksomheter skal stå for drift av alle nye barnehager i Oslo. Kommunen må realisere dette prinsippet i tråd med gjeldende lov- og regelverk. Partiene er enige om at kommunen skal stille krav om tilsvarende lønns- og arbeidsforhold i private barnehager som i kommunale barnehager. Oslo kommune skal aktivt benytte anledningen til å kreve tilbakebetaling av tilskudd fra kommersielle barnehager hvis tilskudd er anvendt i strid med Barnehagelovens paragraf 14 a eller forskrift i medhold av paragraf 14 a.

Da politikken skulle settes ut i livet var saken imidlertid ikke like enkel. Byrådet hadde rådført seg med kommuneadvokaten som konkluderte at det med «nokså stor sannsynlighet ikke er adgang til å stille krav om utbytteforbud» og at det «trolig heller ikke er adgang til å etablere en praksis hvor kommunen avslår søknader om tilskudd fra «kommersielle» barnehageeiere med den begrunnelse at disse trolig vil ta ut utbytte».

Rødt bestilte en alternativ juridisk vurdering fra professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo, Tarjei Bekkedal, som viste at er helt innenfor barnehagelovens rammer å gi støtte til ideelle, men ikke kommersielle barnehager. Etter at Rødt truet med å bryte samarbeidet med byrådet gikk de til slutt med på et tillegg i samarbeidsavtalen som sørger for at det ikke blir flere kommersielle barnehager i Oslo.

DET ER MULIG Å STOPPE VELFERDS- PROFITØRENE

Etter seieren i Oslo har også Trondheim kommune vedtatt å si nei til nye kommersielle barnehager. Barnehagesaken viser at det er mulig å si stopp.

I mange tilfeller kan det også være enklere enn med barnehagene. Det er de politiske partiene i posisjon som kan begrense velferdsprofitorenes adgang til konkurranseutsatte velferdstjenester. Sykehjemsdrift og renovasjonstjenester kan som regel tas tilbake i offentlig drift med et enkelt vedtak. I andre tjenester som for eksempel skole og helse trengs det en ny nasjonal lovgivning for å få stoppet velferdsprofitorene. Det er mulig, men det krever at velgerne stemmer på partier som har en tydelig politikk på området.

Foran Stortingsvalget 2017 går Rødt til valg på et nasjonalt forbud mot profitt i velferden.

En rettferdig skattepolitikk

Rødt vil ha et rettferdig skattesystem hvor alle bidrar etter evne. Skatter og avgifter er verktøy for å sikre rettferdig fordeling og gode offentlige tjenester over hele landet.

Rødt ønsker et samfunn hvor vi løser oppgaver i fellesskap. For å få gode offentlige tjenester for alle, over hele landet, trenger vi en rettferdig skattepolitikk. Viljen til å bidra til fellesskapet over skattseddelen er stor i Norge¹¹ – når folk ser at de får gode velferdstjenester tilbake. Derfor må også skattepengene våre gå til felles velferd, ikke til privat profitt gjennom privatisering av offentlig velferd.

Det aller meste av skatteinntektene i Norge er skatt som betales av vanlige folk: moms, trygdeavgift og inntektskatt. Det store flertallet i Norge bidrar altså mest til fellesskapet. Det er dessverre ikke de som tjener mest som bidrar mest. De aller rikeste har sjelden vanlig inntekt, og har lav eller ingen formueskatt.

PROGRESSIV BESKATNING

Skattepolitikken må brukes aktivt for å redusere forskjellene og utvikle velferdsstaten. Rødt jobber for rettferdig inntektsbeskatning med høyt minstefradrag og en mer progressiv skattestige, å fjerne usosiale avgifter som moms og egenandeler, og å økte skatten på store

formuer og arveavgift med en kraftig omfordelende profil. Det såkalte skjermingsfradraget, som milliardærene bruker til å ta ut penger skattefritt fra sine selskaper må begrenses. Rødt er nå det eneste partiet som vil heve selskapsskatten. Dette må til for å motvirke den negative spiralen hvor land konkurrerer mot hverandre om ha den laveste skatten for selskaper. Vi ønsker også innføring av skatt på finanstransaksjoner.

Rødt arbeider dessuten for at skatter og avgifter skal brukes til å endre forbruk og adferd slik at miljø og klima ikke odelegges, og at skattesystemet blir et næringspolitisk verktøy for å fremme miljøvennlig industri.

SKATTEMYNDIGHETENE MÅ STYRKES

Rødt vil fjerne bestemmelser og praksis som gir rikfolk mulighet til å sno seg unna formuesskatt. De etatene som krever inn skatt må styrkes, og innsatsen deres må rettes mot de rikes skattesnyteri. En ny rapport fra Manifest Tankesmie¹² viser store mørketall for såkalt hvitsnippkriminalitet. Trolig fører hvitsnippkriminalitet til en økonomisk skade for samfunnet på til sammen 12 milliarder kroner årlig. Omfanget av hvitsnippkriminalitet ser altså ut til å være større enn trygdesvindler, som i 2015 kan anslås til 10 milliarder kroner.

KAMP MOT SKATTEPARADISER

Skatteparadis er land eller områder der rike enkeltpersoner og selskaper kan skjule lovlige og ulovlige formuer. De kjennetegnes ved høy grad av hemmelighet, lav eller ingen skatt, og ulike lover for utlendinger og egne innbyggere. Hvert år forsvinner enorme summer fra fellesskapet fordi overskudd og formuer unndras beskatning. Selskaper og superrike som unndrar seg beskatning har tjent sine penger på en frisk og godt utdannet befolkning, offentlig infrastruktur og et solid rettssystem. Disse skyver regninga over på vanlige inntektsmottakere, og de bidrar til å øke forskjellene mellom fattige og rike – mellom land og innad i land. Kampen mot skatteparadisene handler om demokrati og omfordeling.

Rødt ønsker å trappe opp kampen mot skatteparadisene gjennom å jobbe for økt åpenhet og tydelige krav til norske selskap. Det bør opprettes et åpent register for alle egentlige eiere bak alle selskap og juridiske konstruksjoner som opererer i Norge. Rødt støtter kravet om utvidet land-for-land-rapportering som synliggjør flytting av overskudd til lavskattelend og gjør det lettere å oppdage skattejuks.

FAKTA OM SKATTEPARADIS

- Både lovlige og ulovlige pengestrømmer ender opp i skatteparadis. Nordmenn har 200 milliarder kroner plassert i skatteparadis ifølge et konservativt anslag.

Hvorfor ut av EØS?

Da EØS-avtalen ble innført uten folkeavstemning ble det hevdet at den kun skulle fungere som en handelsavtale og sikre Norge tilgang til det europeiske fellesmarkedet. I dag ser vi at EØS-avtalen er mye mer, og at den tvinger Norge til å føre nyliberal politikk.

Det norske folk har sagt nei til EU-medlemskap i to folkeavstemninger. Likevel er importerer vi EU-politikk på løpende bånd gjennom direktiver vi er pålagt å implementere gjennom EØS-avtalen. Dette undergraver den norske samfunnsmodellen og det norske folkestyret.

FAKTA OM EØS

- Framforhandlet i perioden 1989-1992. Stortinget vedtok avtalen i 1992, men på grunn av en folkeavstemning i Sveits, trådte ikke avtalen offisielt i kraft før i 1994.
- EFTA-landene som har sluttet seg til avtalen (Island, Liechtenstein og Norge), deltar på lik linje med EU-landene i det indre marked. Dermed underordner de seg EUs regler om konkurranse og de fire friheter – fri flyt av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital.
- Norge har vetorett mot å implementere EU-direktiver, men denne retten er så langt aldri brukt.

EØS-AVTALEN ER UDEMOKRATISK

EØS er en helt spesiell avtale. Det finnes ingen andre handelsavtaler som innebærer at den ene parten må innføre alle regler som den andre parten velger å innfører hos seg.

Da Norge tilsluttet seg EØS i 1993, hevdet de ansvarlige politikerne at avtalen ikke ville gripe inn i norsk politikk og at den bare skulle sikre oss tilgang til det europeiske fellesmarkedet. I dag vet vi at det ikke var sant. Gjennom direktiver som Vikarbyrådirektivet, Datalagringsdirektivet og Helsedirektivet griper EU direkte inn i det norske samfunnet på så ulike områder som arbeidsliv, jus, personvern og helsepolitikk.

EU-reglene har forrang over norsk lov, og norske folkevalgte må gjøre som Brussel sier. Dette gjør at vesentlige deler av norsk folkestyre settes til side. Viktige politikkområder blir i stadig større grad regulert av EUs lovgivning snarere enn av norske folkevalgte. Dette er grunnleggende udemokratisk, særlig med tanke på at det norske folk aldri har fått si sin mening om EØS-avtalen i en folkeavstemning.

EØS-AVTALEN TRUER NORSK ARBEIDSLIV

EØS-avtalen er dynamisk i den forstand at nye regler for det indre marked skal utformes og gjøres gjeldende for hele EØS. Avtalen har også klausuler som innebærer at

nye områder kan bringes inn, eller at eksisterende områder kan tas ut. Vi vet dermed lite om hva slags politikk vi kan bli pålagt å føre i framtida.

Det vi vet er at EU og EØS bygger på de såkalte fire frihetene: fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft. Dette er frihet på kapitalistklassens premisser. Det har blant annet gjort det lukrativt for spekulative arbeidsgivere å importere billig arbeidskraft til Norge som utnyttes og må jobbe for langt dårligere lønn og arbeidsvilkår enn det som er vanlig i de respektive bransjene. Rødt ønsker i utgangspunktet alle som vil jobbe i Norge velkommen, men vi ønsker ikke et arbeidsliv med et A- og B-lag der det er lønnsomt å utnytte arbeidsinnvandrere, slik EØS-avtalen legger til rette for.

EØS-avtalen gjør dessuten arbeidet med å motvirke sosial dumping vanskelig, fordi mange av tiltakene mot sosial dumping regnes som «konkurranseskadelige» og dermed i strid med den frie etableringsretten. De siste årene har vi sett flere eksempler på at domstolene har erklært norske avtaleverk ulovlige fordi de strider mot EØS-avtalen.

HVA SKJER HVIS NORGE SIER OPP EØS-AVTALEN?

EØS-tilhengerne skremmer med at Norge kommer til å miste markedsadgang i Europa og at vi ikke vil få solgt varene våre. Det samme sa de ville skje hvis Norge sa nei til EU i forrige folkeavstemming. Det de glemmer er at

Norge har en gjeldende frihandelsavtale med EU fra 1973, som sikrer tollfri adgang for industrivarer til EU. I tillegg er Norge med i WTO (Verdens handelsorganisasjon) som forbyr handelshindrende tiltak mellom blokkene.

Alternativrapporten, som etter initiativ fra Nei til EU og ulike fagforeninger utredet alternativer til dagens EØS-avtale i 2012, slår fast følgende:

«Norge inngikk en bilateral handelsavtale med datidens EF i 1973 som sikret full tollfri adgang til EU-markedet for alle industrivarer. Dette er fortsatt en gjeldende avtale, som i dag blant annet regulerer vilkår for handel med fisk, og som igjen vil kunne komme til anvendelse i sin fulle bredde dersom EØS sies opp. EØS-avtalen kan sies opp med ett års varsel hvis et flertall på Stortinget bestemmer seg for det. Hvis EØS-avtalen sies opp, fastslås det i avtalens artikkel 120 at handelen mellom EU og Norge reguleres av tidligere avtaler.»

På toppen av det hele er Norge en viktig eksportør av for eksempel fisk, aluminium, olje og gass, som EU-landene har interesse av å kunne kjøpe.

Rødt jobber for at Norge skal bevare vår selvstendige stemme ved å si nei til EU. Vi vil også si opp EØS-avtalen til fordel for den gjeldende eller en reforhandlet handelsavtale. Inntil det skjer vil vi arbeide for at Norge bruker reservasjonsretten mot skadelige EU-direktiv.

NOTER

1. Valgundersøkelsen 2001 - 2009
2. Tall fra TBU gjengitt i Klassekampen 23. februar 2017
3. Marsdal og Gunnesdal: *Det nye Norge - Økonomisk maktkonsentrasjon i perioden etter 1990* (Manifest, 2011)
4. Dagbladet 27. februar 2011: <http://www.dagbladet.no/nyheter/slik-er-milliardaerens-elleville-fester/63882035>
5. Tall fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet: https://www.hufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/
6. Tall fra ligningsrapporten, gjengitt i Dagens Næringsliv mandag 19. oktober 2015
7. Tall fra SSB gjengitt i kronikken *Boligmarked i ubalanse*, Aftenposten 13. februar 2012: <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Boligmarked-i-ubalanse-164862b.html>
8. Statistisk Sentralbyrå: Registrerte arbeidsledige 2016, publisert: 26. januar 2017
9. Tall fra Finansdepartementet, referert i VG 29. Oktober 2016: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/arbeidsledighet/saa-mye-koster-ledigheten-norge/a/23829624/>
10. Tall fra SSB gjengitt i VG 20. mai 2016: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/arbeidsledighet/offentlig-pengebruk-70-ganger-mer-effektivt-enn-skattelettelser/a/23688040/>
11. Respons Analyse for Unio, 5.1.2015 <https://www.unio.no/no/nyheter/nyheter-2015/vil-betale-mer-skatt-for-aa-sikre-velferden>
12. *Toppen av isfjellet. Omfanget av hvitnippkriminalitet i Norge* (2017)
13. http://cc.europa.eu/taxation_customs/fight-against-tax-fraud-tax-evasion/a-huge-problem_en og <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/kosten-fuer-fluechtlinge-auf-zehn-milliarden-euro-geschaetzt-a-1051600.html>

Tidsskriftet Rødt! har skiftet navn til

GNIST

Marxistisk
Tidsskrift

Tilbud til nye abonnenter:

ETT ÅRS ABONNEMENT TIL 100 KR

Send kodeord **gnist** til 2090